

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

WIKI
SØRØ KIRKEGÅRD
BY SORØ
M 8 AF
W 8 AF
W 8 AF

SORANER - *bladet*

Månedsskrift for Soransk Samfund
Årgang 65 . Nr. 9

November
1980

Vinterstemning ved Sorø Sø

(Sven Gerner Andersen fot.)

Indhent tilbud på

Person-, Last-, Varevogne

4300 HOLBÆK
Hovedvej 4
(03) *43 41 22

4400 KALUNDBORG
Slagelsevej 162
(03) *51 11 66

4500 NYKØBING Sj.
Autogården
(03)* 41 11 22

Nyt tøj til bilen

ALTIKA

Autokonfektion
Blegdamsvej 28
2200 København N
(01) 39 64 41

Poul & Bent Henningsen
(1939)

**H. C. Bjødstrup
Jensen**

Urmager & Optiker

St. Kongensgade 32
1264 København K
Telf. 15 18 21

Grundlagt 1821

Sorø Akademi
Skovdistrikt

Telf. (03) 63 01 25

gælder det **SPHAGNUM** så tal med

Pindstrup Mosebrug A/s

Pindstrup
8580 Ryomgård
Telefon (06) 39 61 00

SAAB

**LANCIA
POLSKI FIAT**

Salg - Service

Aut. SAAB-forhandler
NIELS THIELE

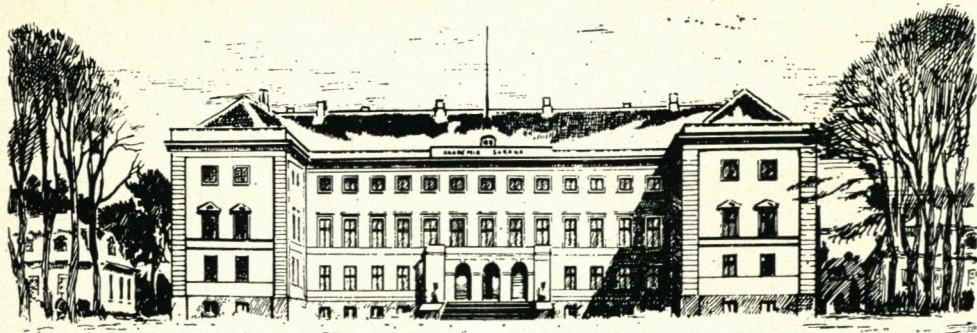
Automobiler
STENLØSE
Tlf. (03) 17 00 72

**SVEGÅRDS
BOGHANDEL
SORØ**

TELEFON (03) 63 00 27
POSTKONTO 6 00 71 63

THOR-VASK - NÆSTVED

TELEFON 72 25 50

Christian Tom-Petersen
Academia Sorana

efter tegning af Christian Tom-Petersen

SORÅNER-BLADET

NOVEMBER 1980

65. ÅRGANG

NUMMER 9

„Mindet vel lader som ingenting, Er dog et lønligt kildespring”

af Julius Møller (1912)

I – JEG VED ET STED ...

»SKINGRER, I Sorø omzinglende skove ...«. Det er en optakt af en fordums poet (Wadskjær). Hvem kan høre den uden at blive mindet om højskovens lyse rumklang? Sådanne oplevelser vi det også, når vi sang: »Hvo har hvaltet den stolte hal, tømret højt af bøgeskove ...?«.

Mere konkret står for mig billedet af det scenari, der lå udbredt under en, når det hændte, at man på sovesalen en sommermorgen før dagry listede på bare fødder hen til et af vinduerne ud over søen. Vandfladen lå endnu sløret af morgendis, omrammet til alle sider af den mørke skov. Og så lød der fra hver en busk langs bredden en øredøvende sang af nattergale. Jeg måtte stå stille et langt øjeblik, før jeg igen listede mig i seng.

Og så de summende middagstimer, hvor man færdedes på Flommen i det høje græs eller lå på maven ved slusen og stirrede ned i Flomgrøftens klare dyb, som guldsmedene glitrede hen over, og hvor man fortabte sig i en forunderlig verden med døgnfluellarvernes spøgelsesagtige hylstre, med frøer, vandkalve, skøjteløbere, rygsømmere, skorpionstæger, vandedderkoppernes dykkerklokker og de rastløse hvirvlere. En gang imellem kunne det give et helt sæt, når blikket standsede ved en stor gedde, der stod ubevægelig stille dernede og ligesom stirrede på en.

Overalt følte det som oplevelse. Snart under formålsløs forfølgelse af et egern oppe i trækrone og snart bare ved stilheden i de solhede lysninger, mens kukkeren lød så uvir-

kelig fjernt, og insekter kom svirrende i langsom hast.

Eller på frostdage, når det klang af skøjtejern på søens is, mens det begyndte at skumre, og de første stjerner glimtede frem. Så kunne det pludselig give en gungrende lyd,

Stine i Vindelbro 1912. (Knud Gemzøe fot.).

når isen revnede fra bred til bred som en basstreng, der springer.

Det var på sådanne dage, at vi – tit endnu med skøjterne på – gjorde invasion hos Stine, en lille, gammel kone, der sad enke i et skovløberhus på den anden side af søen, kaldet Ægir. Hun serverede kaffe med vafler eller kringle for en ringe penge. Det kan ikke have kostet store sager: I de små klasser havde vi kun 20 øre i ugepenge. Senere blev det 25 øre. Og som gymnasiaster i de to ældste klasser fik vi 2 kr. i månedspenge. Endnu mens jeg var på Akademiet, flyttede Stine bort og slog sig ned på et sted ved Tuel sø, der hed Vindelbro. Og her har det nok været, at »Slæberen« en dag overraskede nogle elever i Stines bagstue, rygende selvfølgelig. Da rektor så begyndte en tordentale, trådte Stine frem med et par borgerlige ord om, at sådan sku' rektor nu ikke ta' det, for hun havde såmænd også serveret for ham i sin bagstue, da han var elev. – Jeg havde en mistanke om, at det passede vores nye rektor helt godt, sådan at få sin tid som elev på Skolen bragt i erindring ved den lille episode.

Vi færdedes meget i naturen og havde vel også sans for den. Men barbarer var vi ligegodt. Hvad skulle det nu også til, når Flommen ved vintertid var sat under vand, at vi så partout skulle ud og gæsse, (det hed det) på den gyngende tynde is for at få ram på flest mulige af de markmus, der havde søgt tilflugt for vandet oppe i græstuerne? Det gjaldt for os blot øjeblikkets oplevelse.

Alligevel blev man sommetider nødt til at standse op. Som da vi engang havde fået en raptus med at lave os slynger til stenkast (måske inspireret af Davids). Udrustet med dem slyngede vi til måls efter alt, også fugle (skønt man jo egentlig VAR medlem af dyreværnsforeningen Svalen). En gang gik det mig så fatalt, da jeg prøvede slyngen mod en bogfinke, at fuglen pludselig lå der med kunst hoved. Og så var den sport spoleret.

Hvordan skal man kunne glemme alt det: De lange sommerdage, når man drog ud nogle stykker, bedt fri for middagen, og i stedet med en madpakke fra køkkenet og den udslagne dag foran sig!

II – KAMMERATERNE, DE STORE OG DE SMÅ

Naturen havde man omkring sig, lærerne betød en del, og skolelærdommen med, bevares, men kammeraterne alligevel mest: Dem i ens klasse kom man jo til at leve sammen med dag for dag i fem-seks år. Og selv de i klassen over og under var som en slags pårørende, blot lidt fjernere.

Socialt set var vi en blandet flok: Fædrene kunne være godsejere, proprietærer, bønder, forpagtere, forstfolk, lærere, præster, folk i frie erhverv, funktionærer og handlende. Vi kom fra by og land, mest vel fra landet og de små byer, og nogle så fjært som fra Færøerne, Island og Grønland. Klassefordomme blev der ikke grobund for.

Skulle vi ses i kategorier, måtte det blive dem, der opholdt sig meget på sportspladsen,

og så de andre. Forresten færdedes vi ikke alene, men mest sammen, oftest på signalet: »Går du med ...?«. Det kunne være en slentretur ned gennem Storgade, ad Reitzensteins Allé og ud til Albertistøtten ved hovedlandevejen, eller ud gennem Filosofofgangen. På regnvejrsdage var vi optaget af læsning, planter, insekter eller sløjd af en slags (kortspil var ikke tilladt uden i weekenden). Det hele var præget af, at så meget foregik i fællesskab, mellem to, tre eller fire. Vi var jo dagligt sammen på vore kamre og hang sammen som ærtehalm. Privatliv kendte vi ikke og savnede det ikke. Det derhjemme blev kun berørt strejfvís.

En slags broderskab var det. Men forresten ikke med brod mod nogen: ikke mod lærerne og ikke mod Slaveanstalten, som Skolen sommetider blev kaldt.

Det ligger nær at forestille sig forholdet mellem de små og de store på en kostskole i lighed med det mellem småfiskene og den trurende gedde. Og der HAVDE nok også i fortiden været perioder, hvor de store var slemme til at plage de små – at »drøje« sig, som det hed i vores sprog.

I min tid var det ikke slemt. Nok var der noget om, at 1'G og realklassen i sneboldfrikvarterer kunne jage rundt med de mindre. Men så greb nu gerne de ældre gymnasiaster ind, og så blev det dem mod hele resten. Der var også noget om, at det på lørdagsaftener – hvor vi alligevel skulle skifte linned søndag morgen – kunne stikke nogle af de store at stille de små på hovedet og give dem buksevand, eller at jagede dem op og ned ad gange og trapper, udrustet med håndklæder, der i den ene ende var bundet i en solid knude. Men sådant noget som at sætte kammerfuksen op på kammerets store kappekakkellov og lade ham synge, forekom nok kun som en sjælden reminiscens fra skoleromaner.

Derimod var det normalt nok at lade naive nyankomne rende med al slags fjollet besked, såsom at forlange de syv gyldne skrivesregler hos boghandleren, eller hos materialisten en rebstige til varmbadningen, eller på apoteket en krukke englefedt. Så rystede farmaceuten på hovedet og erklærede, at »Det har vi ikke, vi er udgået. Og vi slagter ikke før i næste måned«.

Når det ikke var slemt med plagerier, betød nok 2' og 3' G.s olympiske status en del. Bare muligheden af en diskret appel var nok til at holde drøjeritendenser i ave.

III – LÆRERNE OG LÆRDOMMEN

Timerne optog tiden fra morgenlovsang kl. 7,50 til 12,10, hvor vi sværmede ud, og så de to eftermiddagstimer fra tre til halv fem.

Morgenlovsangen foregik i Lovsangssalen, efter at »Chang« (Wiese) havde optalt os alle, der til formålet var ordnet i en langagtig spiralopstilling.

Salmerne havde ligesom hver sin karakter: Nogle var lyse som solopgange (»Vågn og bryd i lovsang ud ...«), og andre var tunge og slæbende som en tåget vintermorgen, som f. eks. denne:

»Vær lovet, du som evigt våger,
 mens verdner slumrer under dig.
 Dit vink bortvifter Jordens tåger.
 mens nat til dag forvandler sig.
 Du kom dit mindste barn i hu.
 Oh, Gud, højtlovet være du.

Og så timerne. De kunne falde lidt lange: Albert Engström fortæller, hvordan den rare tante spørger sin lille nevø om, hvad de så tager sig til i klassen: »- Jo, vi venter på, at de ska' ta' slut«.

I de små klasser sad da også vi og lyttede efter kvarterslagene på kirkeuret, hvor meget der nu var igen af timen. Og de tvungne læsetider faldt det sandt at sige ikke let at få til at gå med ene lektielæsning.

I gymnasiet gik det mere af sig selv: Der var kommet så meget nyt til i alt det, der nu væltede ind over os med 1' G.: Nye discipliner i matematikken, oldnordisk, biologi og 5 ugentlige timer fransk til afløsning af tysken. Og historien havde fået mere udsyn.

Hvordan vi havde det med lærerne, »snyderne«? jo, godt. Nok havde de fleste af dem deres øgenavne, men de var ikke ondt ment. *Ohrt*, den lærde, stiltfærdige, ironiske polyhistor, var vi helt stolte af. Han hed fra dåben Ferdinand, og *Ferdinand* blev han kaldt. *Ussing*, dansklæreren, blev sagt at være radikaler og havde vist skrevet noget om bønderne. Så han blev kaldt *Bonden*. *Frimodt* havde været lærer for de kongelige prinser, hvad der havde skaffet ham ridderkorset, han hed *Ridderen*. Han var en af de få, der nu og da greb til spanskret. Jeg husker i hvert fald et tilfælde, hvor en af de små uden undskyldning var blevet borte fra søndagsgudstjenesten (der var tvungen hver fjortende dag). Og han måtte bagefter stille til klø. I det drengespensionat, hvor jeg boede i 2' mellem, inden jeg kom op på selve Akademiet, fik vi da også kringle til kaffen på de søndage, hvor vi havde måttet møde til gudstjeneste - som en slags kompensation.

Simonsen havde vi i gymnasiet i kemi, biologi osv. Han var let assyrisk af udseende formedelst sit skæg og blev derfor kaldt *Simon mager*. Hans fag forsømte man nødigt. Skolen var de også vel udstyret, bl.a. med et stort Zeiss mikroskop til rådighed for hver i matematikklassen. Og hvem ville ikke gerne med på botaniserings-, geologi- og insektture eller i skoven efter svampe eller ud om aftenen med stjernekort!

På samme måde som Simon, ofrede også Ferdinand megen tid på os. Han var oprindelig teolog, men på Skolen lærer i tysk og historie, i sine ferier indsamler på stedet af finske folkeviser, oversætter af Kalevala, forfatter til et lærd værk om Danmarks Trylleformler, og i gang med en bog om Israels Profeter. En dag på udflugt (hvor vi tit inviterede ham med) blev der tale om russisk, og jeg syntes, det måtte være sjov at kunne. Og så blev det da til, at jeg et kvarter før middag hver dag stillede med mine russiskbøger udenfor hans dør (han boede på Skolen). Det gik på til lige op ad studentereksamen.

Holten med Iqk 1918

Mikkelsen i matematik var uforstyrrelig, tør og meget høj. Han hed *Stylden*. *Gorm-Hansen* i religion hed *Spædekølven* (det var *stemmen*). Engelsklæreren *Erlandsen* var høj og mager. Han hed *Delle*. *Holten-Bechtolsheim* hed *Pudelhunden* for sit krøllede hår. Det var ham, der indførte os i den græske gudelære og i den vanskelige Sokrates (som man overgav sig til for forsvarstolens skyld. Forresten poserede Holten en smule som kyniker: »Kvindelig ynde, mine herrer, det er ikke andet end en smule mere fedt over det hele«.

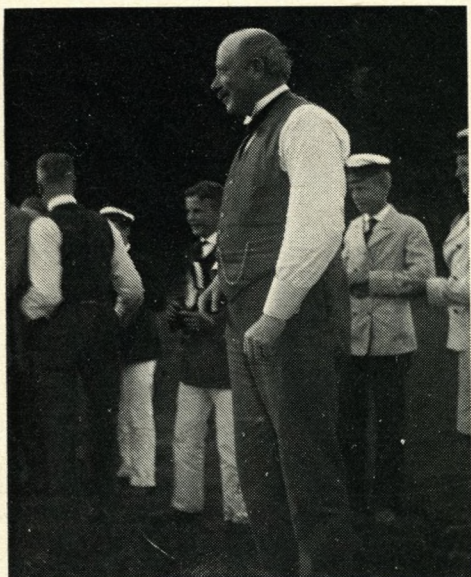
Wieses fag var latin. Han hed *Chang*: Den ene af de to elefanter inde i Zoologisk Have hed Eng, men døde. Så var den anden, Chang, tilbage, hvorfor Wiese (som på dansk betyder eng) kom til at hedde Chang. »Elementært, min kære Watson«, som Sherlock Holmes ville have sagt.

Noget tilsvarende som med Ferdinand og Simon gjaldt *Alfred Glahn* med dansk og fransk i gymnasiet. Han var onkel til en af klassekammeraterne, så han hed *Onkel Alfred*, bemærkelsesværdig ved, at han i en periode havde professor Verrier fra Sorbonne boende for det danske sprogs skyld. Glahns læsestykker, *Lectures Variées*, blev naturligvis til *Onkel Alfreds Varietehistorier*. Han var en inspirerende instruktør af skolekomedier. Og han fik samlet en kvartet fra min klasse, sådan at vi hjemme hos ham sang til hans kones akkompagnement. Bekendtskabet med Bellmann og Gluntarna havde man glæde af gennem studenterårene. Månskenet på Slottsbacken husker jeg blandt andre, fordi den fik mig til at oplede et bestemt stjernebillede på stjernekortet: »Här flammor Sirius, där Orion, Där plasker SVANAN i eternas bad ...«.

Om vi plagede vores lærere? Nej, vist ikke meget. De havde heller ikke fortjent det.

Hvad angår rektor, så var det gennem mine første år *Bartholomæus Hoff*. Stiv klassiker, forresten med en umiskendelig jysk stemmeføring. Hans måde at gå på gav ham navnet Gåsen eller Gamle Gæs. Han var nok noget af en sproglig purist. Galoscher kaldte han skidtsko. Og et skilt i en af Akademiets alleer oplyste, at her var hjulridning ikke tilladt.

I mit sidste år havde *Raaschou-Nielsen* afløst Hoff. Han kom fra Herlufsholm og var gammel soraner. Han var mistænkt for at ville

Rektor Raaschou-Nielsen

indføre reformer, og det skulle vi jo ikke have noget af. En vis dvælende pondus var der ved ham. Og da min klassekammerat Vilhelm Lauritzen i en sketch til gymnasiet Minerva (der blev oplæst ved foreningens Balders medlemsmøder) hæftede navnet *Slæver* ved ham, er det blevet hængende.

Om vores lærere kan det siges, at de hver på sit felt gav det bedste, de formåede, uden pegepind og uden at trænge sig på med anskuelser; i en vis forstand med en stiltfærdig forståelse som bestandig grundtone.

Det var lærerne. Med flid og lærdom havde det nok været så middels i mellemskolen. Men da vi kom op i gymnasiet, opdagede vi, hvad det vil sige at have noget inspirerende at arbejde med, selvom overgangen var næsten chokerende, så der virkelig blev brug for læsetiderne. Ikke for det: Middagslæsetiden behøvede kun de ringeste at overholde. Og anden aftenlæsetid kunne man ofte sløjfe og hengive sig til andet.

IV - VORE INDRETNINGER

Af indretninger havde vi først VARMBADE-ANSTALTEN (foruden at vi fik varmt og koldt styrtebad i gymnastikhuset efter gymnastik og fodbold eller cricket). Her mødte man op hver fjortende dag i vintertiden og skrubbede sig, siddende på trinene ned til et lavt bassin med varmt vand. Og så gik man på et signal fra gymnastiklæreren hen til brusekabinerne.

SØBADEANSTALTEN var en træbygning, lukket til de tre sider, og med lange bænke til at lægge tøjet på. Bassinet udenfor var omsluttet af gangbroer og havde en højere vippe til udspring. Her tilbragte vi sommerens gymnastiktimer. Og havde man lyst, kunne man om vinteren gå derned og få sig en dukkert før middagsmaden.

Så var der SYGEHUSET. Her måtte man hen, når man var lidt dårlig og ikke kunne gå i skole den dag, et sted måtte man jo være. Det var en mindre bygning mellem rektorgården og sportspladsen. Sygeplejersken *frøken Bøgelund* herskede med rolig myndighed over 2-3 sygestuer. Belægningen var sædvanligvis moderat. Kun lige den mørke tid op mod jul, når frøken Bøgelund bagte brune kager og klejner, var der måske noget i retning af fuldt hus. Og det hændte jo, at man gned lidt på termometret for at hjælpe temperaturen på vej.

VASKERIET holdt vores tøj i orden og leverede os rent linned op på sovesalen hver onsdag og lørdag. I sommertiden gik de mindre med stribet kadettøj, men gymnasiasterne fra 2' og 3' G. med hvid vest og hvide bukser.

KØKKENET lå i hovedbygningens kælderetage og sørgede for maden. Økonomen *Kisbye* hed *Alen*. Hans 3 drenge og 2 piger, der hed Åleungerne, gik jo på Akademiet.

Middagsmaden lå efter en fast plan, som nogle brugte at skrive af, når de kunne få fat på den: Klar suppe var niggersuppe. Pane-ret kalvekød hed gedebukkesteget. Saftsuppe med kanelbark og store gryen var kanonvælling. Ragout var giftkød, og boeuf a la mode var selvfølgelig kommodebøf.

Vi levede upåklageligt. I vintertiden levede Avlsgården os en eller to gange om måneden gås eller and: seks mand om en gås, og tre om en and. Og ud på efteråret var der en aften med sorte pølser, hvor vi propdede os, så hele sovesalen den nat talte i søvne.

V - SIG MIG, HVAD DU LÆSER ...

Det lød kækt nok i den gamle studentersang:

»Herrer vi ere i åndernes rige.

Vi er den stamme, der evigt skal stå«.

Men vi vidste godt, at vi ikke ude i vor provins skulle bilde os noget ind, når vi kom til hovedstaden. Vi kom jo ikke i teatret eller på museer eller til kunstudstillinger. Så hvad vi skulle have af kulturværdier, måtte komme til os gennem læsning.

I mellemskolen havde man slugt Marryat, Cooper, Jules Verne, Sherlock Holmes, De Elendige. Greven af Monte Cristo samt Nick Carter og Buffalo Bill, og jo forlængst Ingemann og Carit Etlar. De nationale klassikere syntes vi, at vi såmænd fik nok af i dansk-timerne. Sådan husker jeg, at jeg til konfirmationen fik Adam Homo - men også at jeg aldrig fik den lukket op. Retfærdigvis skal det dog siges, at selvom Heibergs *En Sjel efter Døden* hørte til pensumet, blev den alligevel læst med interesse, og den satte sig tilmed ganske godt fast i hukommelsen, den var ikke konventionel.

Af læsning var der nok at gribe til, bl. a. med Martins 50-øres og 1-krones oversættelser, foruden at man havde Herman Bang, Johs. V. Jensen, Strindberg, og naturligvis Ibsen og Kielland (Bjørnson og Jonas Lie gik vi lidt uden om). Behovet var stort, ikke mindst i den mørke tid. Men så havde vi også Jack Lon-

(Fortsættes side 127)

ÅRSFESTEN d. 18. OKTOBER 1980.

Soransk Samfunds årsfest eller rusfest — for det er begge dele — holdtes i år lørdag den 18. oktober kl. 17—1, og tiden fløj af sted!

Det er 17 år siden, festen for første gang blev holdt på skolen, og vi håber at kunne fortsætte, sagde formanden *Palle Taarnhøj*, da han bød de 172 gæster velkommen og rettede en særlig velkomst til pastor *Nordberg Hansen*, rektor, formanden for Sorø Akademis Stiftelses direktion, kontorchef *Niels Thyge*, og *Bent Bryde Nielsen*, ejeren af Faxebryggeriet, som altid har ydet et stort bidrag til festen i form af øl og vand, *Svend Clausen*, der var alene om at repræsentere æresmedlemmerne, en række lærere og endelig jubilarene og de 47 dimitterende, der havde efterkommet indbydelsen.

Der var én 65 års jubilær, godsejer *Svend Holst Frederiksen*, og seks 50 års jubilarer: *Erich Steenberg*, *Karen Rothe*, *Erik Bergstrøm*, *Poul Andersen*, *Svend Wille* og *Carsten Jepsen*.

Og så fik højesteretsdommer *Frants Thygesen* (S 29) ordet for at holde rustalen, som Soranerbladet bringer her efter manuskriptet.

Departementschef *Ole Perch Nielsen* dirigerede med fast hånd talernes strøm og mindede traditionelt om dirigentklokkens ord: »Gid I kunne tie« og dekreterede, at overhovedet ingen måtte tale, før han gav lov, og det skete først ved desserten!

Pia Clemmensen (S 80) takkede på dimitterernes vegne for indbydelsen. Hun følte vemod over, at gymnasietiden var forbi. Det havde været dejlige år på skolen, måske fordi det var både en kostskole og en almindelig skole, hvilket skabte et bedre og mere personligt forhold både mellem eleverne indbyrdes og mellem elever og lærere. Kongeballer og vandboller, morgensang og meget andet havde givet fællesskab og en god atmosfære. Og nu kom Soransk Samfund til for dem, der ville bevare tilknytningen til det, der var. Hun udbragte et leve for skolen.

Til jubilarene talte *Frode Halberg*; det var dæknævnet, som *Finn Harlang* levede under på skolen i krigens sidste år.

Formanden for Dømmerforeningen, landsdommer *Carsten Jepsen* (S 30) talte på jubilarenes vegne:

— I enhver rettroende muhammedaners liv er det en pligt at foretage en pilgrimsrejse til Mekka. Enhver soraner føler en lignende forpligtelse over for Sorø for at gense Akademiet ved søen, efterårsskovene med det faldende løv, og mødes med nogle af dem, som dengang var vore nærmeste i alt. Jeg har kun ét tema at spille på: en tak til Soransk Samfund og til Sorø Akademis Skole, en tak for opvæksten i de gode rammer, som stedets skønne natur og historie bød os, en tak for, hvad lærerstaben med rektor i spidsen gav os. Vi sad ovre i kirken og drømte om fortiden, der går en direkte linie fra Valdemar Atterdag

ned til os. Vi har dybt i vore hjerter en erindring om den tid, der er forbi. Vi blev præget for hele resten af livet. Jeg har på dato et minde om rektor Raaschou-Nielsen, som jeg vil nævne her. Min far skriver 6. maj 1927 til min mor: »Jeg rejste i går til Sorø for at præsentere Carsten for rektor. Hvor er dog den rektor en herlig mand! Hans øjne lyste af mildhed. »Du er vist en dejlig dreng! Er han ikke?« Det sidste spørgsmål var nok rettet til min far. Og hen over hovedet på mig aftalte de to herrer, at jeg skulle vælge en helt anden linie i gymnasiet, end jeg ønskede, men dengang gjorde man ikke vrøv!

Jeg tænker med taknemmelighed tilbage på mine lærere; personligheder var de, om ikke alle gudbenådede pædagoger.

Vi gamle er også glade for rektor Østergaards milde og faderlige styre af skolen i de sidste 22 år, hvorved han har sørget for at bevare det, der var værd at bevare.

Carsten Jepsen sluttede med at udbringe et leve for skolen.

Lektor *Nordahl Svendsen* takkede for, at de gamle lærere stadig fik lov at komme med til årsfesten, og udtrykte håbet om, at den kommende nye rektor ville bevare den gode kontakt mellem Soransk Samfund og skolen og udbragte et leve for Soransk Samfund.

Dan Fink talte for damerne (se side 123).

Rektor *Østergaard* fik også ordet: Der er sagt nogle pæne ord til mig, som jeg siger tak for. Det er ikke særlig hyggeligt at tænke på at skulle holde op. I 1958, da jeg blev rektor, var der 13 piger på skolen, nu er der 212 piger. Jeg var letsindig nok til at indføre gymnastikundervisning for pigerne, men vi har stadig ikke fået en pige-gymnastiksal. Jeg har som ultrareaktionær gammelsoraner måttet stå model til, at skolen har ændret sig radikalt. Vi har fået mange flittige, intelligente og veltalende piger (*Pia Clemmensen* er et godt eksempel herpå!), og jeg håber, at I vil blive medlemmer af Soransk Samfund. Også ældre piger har gjort en god indsats; *Bodil Wille Møller* har gjort et stort arbejde gennem årene for årsfesten. Der var meget for A. Kann Rasmussen og mig at gøre, da vi for 16 år siden begyndte at holde årsfesten her på skolen; nu er det nye kredse, der har overtaget dette arbejde.

Arbejdet i Soransk Samfunds bestyrelse har ikke været nogen byrde; det har tværtimod gjort mit arbejde her lettere. Jeg takker bestyrelsen og alle de gamle soranere, for de har stået bag mig og bakket mig op. De unge har derved forstået, at den gamle kraftidiot ikke var så slem, som de troede!

Jeg har måttet lave en masse om på skolen, og jeg håber, at min efterfølger vil forstå, at Soransk Samfund vil være den bedste hjælp og støtte for ham/hende.

Højesteretsdommer Frants Thygesens (S 32) rustale ved årsfesten

På Sorø Akademi 18/10 1980

Tak for indbydelsen. Det er en stor glæde at stå her på min gamle skole. Dengang var der jo dage, hvor man var træt af det hele og længtes efter den sidste skoledag. Men der var mange flere gode dage. Og kort efter, at vi havde forladt skolen, begyndte vi såmænd at se tilbage på den glade, svundne tid!

Også vi sad af og til og hørte på en eller anden ældgammel person (altså over 40), som I unge gør nu. Undertiden gav det os virkelig noget, til andre tider ikke. Når jeg nu fortæller om noget af det, livet har lært mig, vil jeg derfor først prøve at mindske den afstand, unge ofte føler over for en gammel fyr, som har haft det, man kalder held i livet (andre taler mere onskabsfuldt om en, der har en stor fremtid bag sig).

Jeg har ikke glemt de *følelser og tanker* om livet og fremtiden, jeg havde i *gymnasieårene*. Det var vel nok en noget mere optimistisk tid end nu, hvor Vesten har drevet velfærden så vidt, at nogle nærmest har forædt sig, og hvor Danmark trods betydelig velstand har oparbejdet en kæmpeæld, tildels ved overflødig overforbrug, som gør få mennesker lykkeligere. Man kan spørge sig selv, om hele vort samfund med kapitalistisk økonomi og parlamentarisk demokrati er ved at spille fallit — og hvad der så kan komme bagefter. For 50 år siden havde vi unge mere tro på fremskridtet. Det var jo helt fantastisk, da Lindbergh fløj over Atlanten i 1927, og prægtigt, da Lillebæltsbroen åbnedes i 1935. Det var dog for alle andre end Jules Verne utænkeligt, at man skulle kunne rejse til Månen; om noget helt umuligt sagde man netop: »Du kan lige så godt prøve at krybe til Månen.«

Der var også problemer dengang!

Men det var *slet ikke* nogen *problemløs tid* dengang. 1. verdenskrig havde efterladt Europa med dybe sår, selv om den også havde skaffet mange mindre folkeslag frihed, bl. a. de danske nordslesvigere, som slap ud af prøjsernes tvangsstyre. — I slutningen af 1930 holdt jeg i 2.g et klasseforedrag om den helt nye magtfaktor i Tyskland, nationalsocialisterne, der netop ved det nylige rigsdagsvalg var blevet Tysklands næststørste parti. Det var endnu svært at se, hvad det kunne udvikle sig til i det store rige, der led under stadige økonomiske og politiske kriser. Samme år var Europa blevet ramt af den verdenskrise, som begyndte med sammenbruddet på New Yorks børs i oktober 1929. I Tyskland gav krisen Hitler vind i sejlene i en temmelig fortvivlet befolkning, og i Danmark rantes landbruget brutalt ved mange tvangsauktioner, mens byerne oplevede en uhyggelig arbejdsløshed på over 200.000 mennesker, som ihærdigt søgte nyt arbejde, da understøttelsen var langt mindre end en dagløn. Man hørte om nybagte jurister i København, der gik for 50 kr. om måneden som sagførerfuldmægtige for bare at

få en autoriseret fuldmagt. Det var selvfølgelig særtilfælde med misbrug af situationen; og man kunne få mere, hvis man bekvemmede sig sig til at forlade den forherligede storby og søge arbejde andetsteds i landet, hvor der faktisk også levede en slags mennesker.

Alligevel lå livet for os unge med mange og *store muligheder*, men *også* med *farer*. Disse kunne med tiden blive mere håndgribelige, som vi oplevede det under 2. verdenskrig. I begyndelsen var jeg ikke særligt trykket ved tanken om måske at skulle dø i kamp mod nazismen; vi unge havde netop under den finske vinterkrig med beundring set, hvordan Finland værgede sig mod den anden store diktaturstat mod øst. Men da jeg senere som ung sekretær i Indenrigsministeriet sad som nygift og snart med en lille datter, måtte jeg jo tænke på kone og barn, hvis jeg ikke skulle overleve. Jeg havde en livsforsikring med en årspræmie på 214 kr., henvend en halv månedsløn. Og så havde jeg altid et spil kort på mig for det tilfælde, at tyskerne skulle tage mig. Det fik jeg brug for den 19. september 1944, da tyskerne drev alle i ministerierne sammen i en gård på Slotsholmen, samtidig med at de indfangede vort politi, som blev sendt til de tyske koncentrationslejre; nogle timer senere blev vi andre sluppet fri. Apropos politiet under besættelsen vil jeg advare mod at sluge rådt, hvad Scherfig og Carl Madsen har skrevet om den tid. Meget af det er rigtigt, desværre; der var en del brådne kar også i politiet. Men det er helt foredret at lægge hele vort politikorps for had for dets optræden under krigen og at fremstille det, som om kommunisterne var de eneste, der gjorde aktiv modstand under besættelsen. De gjorde en god indsats side om side med andre, herunder en mængde fortræffelige politifolk, men efter mit bedste skøn næppe over en fjerdedel af den samlede modstandsindsats — hvis sådan noget overhovedet lader sig måle.

I fredstider har man jo ikke den slags problemer; men så kan andre og mindre ting vokse sig større. F. eks. har vist de fleste *unge til tider en angst* for, om man nu selv vil slå til i livet, eller om man måske vil blive slået ud af uheld. Det har jeg også oplevet. Livsangst er dog heldigvis ret sjældent den herskende følelse hos unge. Naturen giver, selv i vanskelige tider, børn og unge opdrift — ligesom træer og planter, der hvert år skyder grønne skud, selv efter den hårdeste og længste vinter.

Kostskoledrengens selvstændighed.

Som *kostskoledreng* fik man vel noget mere end andre skoleelever, der blev boende hjemme, navnlig *mere selvstændighed*, fordi man kom tidligt hjemmefra. Vi følte nok den forskel lidt mindre end nu, fordi flertallet af landets unge dengang måtte ud straks efter konfirmationen, normalt 14 år gamle, enten i lære eller til søs eller i tjeneste som hushjælp

eller ved landbruget. — Som student i København havde jeg tit ondt af københavnske kammerater, der endnu som voksne boede hos forældrene og ofte havde vanskeligheder af det. I de unge år skal man jo netop gøre sig fri af forældrenes omsorg for at blive voksen.

Det var dog drøjt at forlade sit jyske barndomshjem som 13-årig og komme over til de der sjællændere, som sagde »Wa-wa-wa«, hver gang jeg åbnede munden, fordi de fandt mit jyske tonefald komisk. Jeg må nok give dem lidt ret efter at have læst om en araber fra Spanien, der omkring 900 besøgte Nordeuropas største handelsby, Hedeby ved Slien. Han berettede, at beboernes tale lød, som når hunde gøer — altså samme opfattelse af den jyske sprogtone, som sjællandske drenge havde 1000 år senere!

En plageånd havde jeg også i den første tid, en grov fyr, der drillede mig ubarmhjerligt — vistnok fordi han ikke kunne tage, at jeg, der kom til udefra midt i mellemskolen, fortrængte ham fra pladsen som klassens duks. Men det gik over, da jeg fik et par *gode kammerater*. Det havde jeg også haft i min hjemby Grenå, især som spejder. Men på Sorø fik kammeratskabet en særlig værdi, fordi vi alumner ikke bare var sammen hele døgnet og hele ugen, men året rundt. Vi jyder kom dengang kun hjem til jul, påske, sommerferie og efterårsferie.

Sorønerkammeratskabet.

Sorøs oplæring i kammeratskab har hjulpet mig meget siden: På Studentergården, som soldat i Sønderborg og i Studenterforeningen Hejmdal, hvor vi allerede i 30erne arbejdede ivrigt for grænselandets danskhed. Og endnu mere under besættelsen, som fremkaldte et dejligt sammenhold blandt alle ærlige danskere; det sammenhold fortsattes for nogle af os efter 1945 inden for det danske arbejde i Sydslesvig, stadig med front mod de gamle nazister. Også på mine andre arbejdspladser som jurist har jeg oplevet et godt kammeratskab, både i ministeriet, i Vestre Landsret og nu i Højesteret; ingen albuer i siden på kolleger, men hver tager sin tårn på lige fod med de andre.

Skolen her gav os også *udsyn*. Fra gammel tid havde den elever fra hele landet; men også mange, som var vokset op i fremmede lande — foruden grønlændere og færinger. I min tid var der særlig mange fra Færøerne, hvor jeg forresten selv er født; engang stillede færingerne endda et rigtig godt fodboldhold mod resten af skolen. Og både min klasse og de tilstødende havde mange udlandsdanskere. Det er noget af baggrunden for, at en del af klassen siden fik arbejde rundt om i verden. Selv nøjedes jeg med lange cykleture i 30erne, dels rundt i Danmark, ikke mindst i Sønderjylland, også syd for grænsen, dels langt ud i Europa gennem 10 forskellige lande. Det gav mig år for år stadigt tydeligere indtryk af den voksende trussel fra nazismen og bolshevismen, især den første. Den følelse blev meget levende på ny, da jeg for et år siden læste i »Ringenes Herre« om den store sorte

sky, der bredte sig over stadig større områder og fyldte alle skikkelige folk med frygt.

Mine indtryk fra andre lande har i øvrigt styrket min fornemmelse af, at man i Danmark satser alt for *ensidigt* på *boglig uddannelse*. Den er udmærket på mange punkter, især for folk med lyst og evne til videnskabeligt arbejde. Men hvorfor ser mange i dette land så overlegent på praktisk virke og hånddelag? Vi danske er dog ellers som de andre skandinaver og briterne mere indstillet på at ordne tingene praktisk end på at teoretisere, som man har hang til længere sydpå.

Selv valgte jeg *juraen*. Fra min fars virke som dommer havde jeg indtryk af, at den praktiske jura i modsætning til det noget tørre studium kunne være både spændende og tilfredsstillende, fordi juristen har mange muligheder for at hjælpe andre mennesker med at få orden i deres rod. Men den juridiske uddannelse var dengang fuldstændig teoretisk. Man kunne endda blive cand. jur. uden nogen sinde at have set en retssal. Det gjorde faget retspleje temmelig abstrakt for de fleste studenter. Det kom jeg til at tænke på senere, da min kone, som er husholdningslærerinde og meget praktisk, engang blev sat til at undervise et hold i teoretisk rengøring! Man har oplevet at se jurister med en kæmpeeksamen, som ikke kunne klare praktisk juridisk arbejde. De fleste finder dog ud af det, når de efter eksamen får et job, men ofte først efter at have lavet nogle fejl og lært af dem. — Helt anderledes i England, hvor grunduddannelsen for jurister er nogle læreår hos en dygtig advokat, selv om næsten alle ved siden af tager et par år ved et universitet i romersk og engelsk ret; i min tid har der været en dommer ved High Court i London, som aldrig havde læst på et universitet. Engelsk dommer bliver man kun efter mange års virke som advokat; i Danmark har kun ganske få dommere advokatbestalling. Og desuden afgøres næsten 95 pct. af alle straffesager i England ikke af jurister, men af fredsdommere, omtrent som hos os indtil 1700-tallet; det fungerer stort set godt i England. — Selv i Tyskland, hvor man lægger stor vægt på teoretisk systematik, kræves mindst 2 års praktisk uddannelse som referendar, før den endelige juridiske eksamen aflægges.

Jeg bliver vred, når folk med boglig uddannelse taler nedladende om andre uden at fatte, hvor megen dygtighed og sund forstand det kræver at fylde en plads som fisker, landmand eller arbejdsformand. Der er en del dumt snobberi mellem dem, der kalder sig »vi intellektuelle«. Min far, der var vendelbo, sagde engang, da han hørte det udtryk: »Er det ikke dem, der ikke er intelligente?« Her kan jeg ikke dy mig for at tilføje, hvad jeg engang hørte den sagnagtige K. K. Steincke sige ved et soransk møde: »Under krigen, da vi manglede varer, fik vi et varedirektorat. Nu har vi fået et kulturministerium.«

Snobberi virker i det hele taget ikke særlig tiltalende. Derimod lærer livet én, at *det giver glæde at tjene*. Her tænker jeg ikke på det at tjene penge. Har man til dagen og

vejen og til at forsørge sine børn, til de er store nok til at stå på egne ben, er det mindre væsentligt, hvor meget mere man eventuelt kan tjene. Nu har jeg en fin løn; men jeg var lige så lykkelig, da jeg ved min ansættelse i den røde bygning fik 250 kr. månedlig. I nogle år indtil 1975 viste akademikernes organisationer sig som hårdkogte fagforeninger, der drev tjenestemandslønningerne højere op end rimeligt i forhold til mange andre; det må ikke overses, at det offentlige lader en del arbejde udføre af folk med en såkaldt højere uddannelse, der lige så vel kunne laves af fornuftige folk uden mange års læseri bag sig. Når embedslønningerne steg, var det naturligt, at arbejderne ville følge med. Tilsammen af-fødte det højere skatter, højere priser og så et forbrug, der i en årrække har været større end vort samfunds indtægter. Den helt naturlige følge heraf er blevet inflation og arbejdsløshed. Derfor er det kun rimeligt, at den reallønsnedgang, alle danske må regne med, særligt rammer de høje lønninger.

Glæden ved at tjene andre.

Der er mere glæde ved at tjene på en anden måde, nemlig ved at tjene andre. Det kan gøres på mange måder. Jeg fik den lykke i årene 1945—56 som privat ansat funktionær i de danske sydslesvigeres hovedorganisation Sydslesvigsk Forening at arbejde for vore landsmænd mellem Flensborg fjord og Ejderen — en landsdel, der var dansk fra hedenold, men blev koblet sammen med det tyske Holsten og til slut erobret af Prøjsen i 1864, og hvor alligevel stadig tusinder af slesvigere holder fast ved det danske sindelag, selv om de fleste har mistet det jyske sprog som modersmål. I de år brugte tyske myndigheder mest den hårde hånds politik over for de dansksindede, og i sådanne tilfælde var det mit job at støtte den lille mand mod myndighedernes overgreb, en erfaring, som kun få embedsmænd har lejlighed til at få. Vi førte i de år ca. 40 retssager mod offentlige myndigheder, de fleste med held. Til tider havde vi også alvorlige vanskeligheder med den britiske besættelsesmagt, som på baggrund af den danske regerings uklare holdning havde svært ved at forstå disse tysktalende slesvigere, som kæmpede stædigt for at blive danske. Den store skuffelse for sydslesvigerne var dog, at et flertal i Folketinget, der i henhold til regeringserklæringen af maj 1945 »stod på den nationale selvbestemmelsesrets grund«, ikke ville give de dansksindede syd for grænsen lov til selv at afgøre deres fremtid. Ledende grænsetyskere kunne ikke fatte, hvordan det gik til, at Flensborg ikke blev dansk efter 1945. Siden da har jeg ikke rigtigt kunnet tage det, når danske regeringer har udtalt sig højtideligt om selvbestemmelsesret for fjerne folkeslag i fremmede verdensdele. Ejendommeligt nok har ingen dansk regering taget til orde for selvbestemmelsesret på brændpunkter i Europa, f. eks. Cypern, Syd-tirol og Åland, hvor man kunne have undgået mange vanskeligheder på den måde. Man hører heller aldrig danske ministre tale om fri-

hed for Estland o.s.v. Christiansborgs holdning i grænsespørgsmålet efter den sidste krig hænger nok tildels sammen med Danmarks skævhed siden tabet af Skåne; hovedstaden ligger ved rigets østkant og har derfor ofte svært ved at forstå, hvad der foregår i andre dele af landet. — Men netop al denne modgang skabte i de år et særligt sammenhold blandt de danske syd for grænsen. Sydslesvig er kun ca. 90 km på hver led, men på mange måder en spændende landsdel. Og i den var der 20.000 hjem, hvor jeg kunne regne med at blive vel modtaget, fordi jeg var deres generalsekretær. Det var en rig følelse og gav langt større tilfredshed, end hvis jeg havde siddet nordpå i et lunt embede og tjent nogle flere penge.

De år styrkede også min tillid til mine landsmænd, altså almindelige kvinder og mænd både syd og nord for grænsen. Man ser ind imellem visse bladfolk, politikere og organisationsledere optræde, som om de anser det danske folk som en flok tåbelige børn, der må dirigeres af bedre vidende, eller endnu værre som griske egoister. Sådant kan det måske se ud, netop når der leffes for folks dårlige sider, ikke mindst i nutidens mærkelige forbrugersamfund. Men det er mit bestemte indtryk, at jævne danskere, hvis der for alvor appelleres til dem, gennemgående er langt mere hæderlige og forstandige, end mange politikere tør tro.

Skjalm Hvide er min 23 gange tipoldefar.

Fra de senere år kan jeg endnu nævne, at jeg også ved rejser i østlandene har fået gode menneskelige kontakter. Der er mange derovre, som længes efter mere forbindelse vestpå. Her vil jeg fremhæve øen Rygen som specielt interessant for Sorø. Den kan i klart vejr skimtes fra Møen, men er i Danmark omtrent ukendt i sammenligning med Mallorca. Jeg var der første gang i 1969, just 800 år efter at Valdemar den Store og Absalon indtog Arkona, knyttede øen til Danmark for lange tider og kristnede rygboerne. Dette skete ved præster og munke fra Sjælland og Skåne; på øens ældste kirker kan det stadig ses, at de blev rejst af bygmestre fra Esrom og Sorø. De kristne derovre har det drøjt under det kommunistiske styre (det eneste østland, hvor kommunisterne ikke tør røre ved kirken, er det stærkt katolske Polen). På Rygen længes man efter mere kontakt med Danmark og Sverige, og man var skuffet over, at der ikke i 800-året for øens kristning kom besøg fra Roskilde stift, som Rygen hørte til i over 400 år. Her i Sorø kirke er begravet 5 mænd, som spillede en fremragende rolle for Rygens gamle forbindelse med Danmark: Skjalm Hvide, som var jarl over Rygen, hans sønnesønner Absalon og Esbern Snare, Valdemar Atterdag og hans drost Henning Podebusk, der var rygbo af slægten fra Putbus. For mig blev det ekstra sjovt, da det bagefter viste sig, at jeg har tre gamle forfædre liggende i Sorø kirke, Esbern Snare, Asser Ryg og Skjalm Hvide, som er min 23 gange tipoldefar. Rent statistisk må der her i lokalet

sidde andre efterkommere af Hvide-slægten; kunsten er bare at finde linien tilbage til den.

Sådan noget hører til de mange billige fornøjelser her i livet. Der er nok at være sur over for tiden, hvis man har lyst til det, bl. a. over den urimelige og selvforskyldte gældsbyrde, vor generation er ved at efterlade til den næste. Men måske skal vi ikke være så kede af denne alvorlige krise, der efterhånden kan vænne os af med at øse penge ud til ting, vi godt kan undvære, og i stedet *glæde os over gratis ting* som sundhed, blomster, frisk luft og små børns smil. Keder man sig, kan man blot svinge bort fra den brede asfalterede motorvej, hvor alle farer af sted, somme tider uden noget rigtigt mål; så opdager man hurtigt, at der er mange sjove ting at finde i de

små hjørner af vor tilværelse. — Og husk så, at mange ting bliver lettere ved indbyrdes venlighed og støtte, ved at praktisere det kammeratskab, man blandt andet kan lære på en kostskole.

Unge af i dag kan måske finde det teatralisk, hvad jeg nu siger; men jeg føler mig stadig løftet af nogle linier i en sang, der blev sunget her på skolen for 50 år siden, og som forhåbentlig ikke er gået af brug:

»Bliv ej tidens usle træ.
Stå rank med håb i livets kvæld,
og så betal i dåd din gæld«

— gælden ikke bare til vor gamle skole, men også til land og folk og til vore medmennesker i det hele taget.

Dan Finks tak for damerne ved årsfesten.

Mine damer og herrer!

En tale for damerne forventes at være en poetisk formuleret hyldest.

Men — — mine kære m/k'ere, efter sommerens to kvindekongresser og efter de daglige avisoverskrifter om kvindekamp under en eller anden form er det vanskeligt at udtrykke sig poetisk.

Ifølge en af de senere avisoverskrifter vil børn i fremtiden automatisk få moderens slægtsnavn. Ægtefæller kan beholde hver sit navn, men en mand kan også antage sin kones efternavn.

Da har i lighed vi drevet det vidt.

Men — — mine kære m/k'ere, ligestilling skal der til, omend den indtil videre synes at skulle komme på k'ernes betingelser.

Noget koster det da også k'erne, idet mænds høflighed og ridderlighed er ved at gå tabt.

Men — — mine kære m/k'ere, det grundlæggende i m/k-sammenspillet: forelskelse, kærlighed og parforhold med eller uden papir vil fortsat bestå.

I eventyr læser vi: Så blev de gift og levede lykkeligt til deres dages ende.

Men — hvordan ville det være gået Romeo og Julie i et langt ægteskab? Det har ingen digtet om.

Ægteskaber forløber jo ikke nødvendigvis lige godt.

For nylig ville jeg gerne vide, hvor en fjern forfader kom fra. Jeg slog op i en bog, som en af mine oldefædre har skrevet om sin slægt (slægten Marstrand).

På bogens første side fortæller han om sin moders bedsteforældre, der levede ulykkeligt sammen i 48 år.

Han var præst i Holbæk og ville gerne giftes med en ung pige, hvis far havde givet sit samtykke.

Da han friede, fortalte den unge pige ham, at hun havde givet sit hjerte til en anden, og bad om at slippe.

»Men han mente: »Nej, lille jomfru, det gir

sig nok, når hun bliver gift.« Så fo'r hun op i vrede og sagde: »Ja, ja, hr. magister, så må jeg jo finde mig deri, men det vil jeg sige ham, han skal ikke få en glad dag i sit liv.« Og hun holdt det ved idelige plagerier.«

Men — — lykkelige ægteskaber forekommer jo, og når der tales om »den bedre halvdel«, så er der alene tale om k'ere.

Derfor, mine kære m'ere, lad os endnu en gang benytte os af vort smuldrende privilegium at hylde k'erne.

Altså — alle herrer bedes rejse sig og med mig udbringe et trefoldigt leve for *vore* damer. De længe leve!

Dan Fink (S 27).

(Ang. taleren: se Soraner-bladet 1979 nr. 8 side 122).

Soransk Samfunds Jyske Afdeling indbyder til

HOLBERGFEST

lørdag den 29. november 1980 kl. 19.00 i de skønne omgivelser hos *Karen og Mogens Wittusen*, Hjerl Hede, som med enestående gæstfrihed stiller deres charmerende restaurationsfaciliteter til vor rådighed.

Middag, vin og kaffe: kr. 110,00.

Endvidere bydes der på Holbergtaler, dans og bar.

Der er indkvarteringsmuligheder på stedet for ca. 25 personer (sengelinned medbringes). I øvrigt 3 km og 5 km til nærmeste hoteller.

Om søndagen vil der være mulighed for rundvisning på museet.

Tilmeldelse snarest muligt til bestyrelsen:

Hans Andersen (S 1951),
tlf. 06 - 25 62 90
Niels Henrik Roug (S 1966),
tlf. 06 - 59 18 59
Merete Høgsbro (S 1957),
tlf. 08 - 38 42 48

Runde fødselsdage i nov.

Soransk Samfund lykønsker følgende kammerater, der har rund fødselsdag i november -80:

2. Skovejer Otto Hagemann (f. 1910), Sæbyholm, Maribovvej 245, 4900 Nakskov.
6. Skoleleder Alf Krog (f. 1910), Marvede Centralskole, 4700 Næstved.
9. Overlæge Kirsten Brønne (f. 1910), Vesterbrogade 196, 1800 København V.
9. Direktør Helge Jørgensen (f. 1910), Fuglsangvej 165, 8500 Grenå.
9. Landsretssagfører Hermod Lannung (f. 1895), Svinget 18, 2300 København S.
9. Glarmester John Erik Wiinblad (f. 1930), Vigerslev Vænge 60, 2500 Valby.
20. Gårdejer Ejner Holger Larsen (f. 1900), Sognefogedgården, Skælskørvej 12, Lynge, 4180 Sorø.
25. Ledningsmester Svend Gravsén (f. 1920), Stenholt Vænge 4, 3400 Hillerød.
25. Dyrlæge Mogens Møller (f. 1920), Abildgaard, 4270 Høng.
26. Major, civ.ing. Preben G. L. Nørballe (f. 1930), Soldalen 12, 2990 Nivå.
27. Dyrlæge Niels Lund (f. 1930), Tværvej 1, 5683 Hårby.
29. Direktør Per Erik Lindegaard (f. 1920), Elcano, numero 24, Bifbao-8, Spanien.

Soranske dødsfald

- KNUD ERLAND JENSEN (R 29)
23. august 1912 — 25. marts 1980
KNUD PALM-NIELSEN (R 13)
5. december 1897 — 6. september 1980
JØRGEN KANSTRUP (S 62)
24. november 1942 — 28. august 1980
KARMARK SKJERBEK (S 28)
18. februar 1909 — 12. august 1980
FRITZ A. ANDERSEN (S 46)
21. april 1928 — 7. oktober 1980
AAGE JOACHIM HANSEN (R 05)
22. juli 1887 — 25. september 1974
PETER HANSEN HOLM (S 77) er ifølge en artikel i Politiken 10. august 1980 sporeløst forsvundet fra en færge mellem Syditalien og den græske ø Korfu og frygtes omkommet i Adriaterhavet.
POUL ANDERSEN (R 25)
10. februar 1909 — 9. oktober 1980.

Bankbestyrer POUL ANDERSEN

10. februar 1909 — 9. oktober 1980
Poul Andersen tog realeksamen fra Sorø Akademis Skole 1925, blev straks ansat i Københavns Handelsbank og endte sin karriere som bestyrer af Handelsbankens Falkoner-afdeling.
Her lærte jeg ham at kende og havde mange forhandlinger med ham vedrørende A/S Dansk Entreprenørselskab Christiani & Nielsen's og A/S Falkonercetret's bankforretninger — altid hjælpsom, altid positiv, altid korrekt og altdi ordholdende var han.

Det var derfor helt selvfølgelig, da Den Holbergske Stiftelse Tersløsegaard i 1964 ved sin formand Jonas Bruun (S 29) bad mig foreslå et medlem til stiftelsens bestyrelse, som kunne og ville virke som stiftelsens kasserer,

at jeg pegede på Poul Andersen. Han indvilligede og forblev stiftelsens kasserer til sin død.

Lidet anede jeg dengang, at jeg selv senere skulle blive medlem af bestyrelsen, et hverv, som ikke mindst Poul Andersen har gjort til en glæde og en værdifuld oplevelse for mig.

Alle problemer kunne vi frit og tillidsfuldt og med udbytte drøfte med ham, og når Tersløsegaard i dag står bevaret og gennemrestaureret, skyldes det ikke mindst hans kloge medvirken.

Han var en god soraner, der oprigtigt vedkendte sig sin gæld til den gamle skole, og få har ydet så meget som han til bevarelsen af et af de mest værdifulde soranske klenodier.

Han virkede i det stille; men vi, der kendte ham, vil altid mindes ham som den gode kammerat og som den gode soraner.

A. Kann Rasmussen.

Soranske noter.

Overlæge, dr. med. *Per From Hansen* (S 33) er blevet udnævnt til ridder af Dannebrog under 13. juni 1980.

Samme har også redigeret »Lægebogen. Medicinsk oplagsværk til hjemmebrug« på Thaning og Appels forlag, Kbhvn. Et digert værk på 5 bind, i alt 2000 sider.

Justus Hartnack (S 30) har udgivet »Fra Kant til Hegel, en nytolkning« på Berlingske forlag i 1979. »Når J. H. kan hævde, at han foretager en nytolkning, er det ikke uden grund,« siger *Jens Glebe Møller* (S 52) i Kristeligt Dagblad.

Peter Oluf Brøndsted (S 65) har i spidsen for en gruppe unge kunstnere åbnet et nyt teater i Store Kongensgade nr. 3 med 70 pladser. Man lagde i juni ud med Gogols »En gal mands dagbog«. P. O. B. har også fået støtte af det vestyske kulturministerium til at udsende nogle utrykte stykker af Berthold Brecht i bogform i Danmark.

Professor, dr. jur. *Mogens Koktvedgaard* (S 52) er udnævnt til formand for monopolerådet efter professor W. E. von Eyben, der har beklædt posten i 25 år. Han tiltrådte posten den 1. oktober i år.

Tage Blum-Jensen (S 46) er tandlæge i Nykøbing Sj., men han har en fortid som musiker. Som medlem af Sorø Akademis skoleorkester lærte han tilstrækkeligt til at kunne optræde som pianist på københavnske værtshuse. Han begyndte på »Kap Horn« i Nyhavn, og en tid rejste han verden rundt som akkompagnatør for den engelske sangerinde *Diana Miller*. Mens han en aften spillede på Café Bernstorff i Store Kongensgade, kom Diana Miller derind som gæst, og så blev hun overtalt til at give et par numre, og Tage Blum-Jensen akkompagnerede »så viidunderligt«, at han fik et engagement til 100 kr. om dagen (det tredobbelte af, hvad han ellers tjente) plus frit ophold. (Frit efter Berlingske Tidende).

Københavns Universitets Prisopgaver 1979

Inden for området Historie B fik stud. mag. Johannes Kjærgaard (S 73) sølvmedalje for sin besvarelse. Til lykke!

Et billede fra 1917

Bemærk, at gymnastiksalen endnu ikke er pudset, men står i røde mursten.

Ved gennemsyn af en bunke gamle papirer har jeg fundet et amatør fotografi fra min skoletid i Sorø 1913—20.

Billedet er taget i september 1917 og har for mig den særlige interesse, at det bl. a. viser tre af mine nærmeste kammerater gennem mine første 5 år i Sorø.

Situationen er fra en sportsfest (vistnok arrangeret af gamle Lauritzens »Soldaterkorps«) og viser starten på et kilometerløb rundt i parken. Scenen er Store Plads ud for gymnastiksalen med sløjdsalen i baggrunden.

Personerne er fra venstre:

Sven M. Nielsen (R 1918), boghandler og bogforlægger, d. i Paris 1977 som dansk generalkonsul.

Oscar Schjødt-Hansen (R 1918), født i Argentina. Faderen dansk. Rejste tilbage og blev officer i den argentinske hær. Død 1944 ifølge Soranerbiografier.

Valdemar Kjær (R 1918). Efter Sorø uddannet ved dansk landbrug og på Landbohøjskolen. Rejste tilbage til Brasilien, hvor han var født. Skal have oprettet flere mejeriselskaber og fabrikker.

Så følger tre af skolens daværende lærere: Gymnastikass. Pedersen — kun få år ved skolen.

Adjunkt Køster — blev også kun kortere tid i Sorø (1916—19).

Lektor O. B. Müller — vor uforglemmelige »Fatter«, som jeg endnu mindes med taknemmelighed (1906—44).

De 5 elever, som starter på løbet, er følgende:

1) Chr. Poulsen, 2) Johan Motzfeldt (R 18), bankuddannet, udvandret til Canada, 3) Mourits Mørk Hansen (R 18), forstmand, 4) Sender Janckelov (senere Sender Jaari) (S 22), født i Finland, senere til USA, og endelig 5) last but not least, den meget slanke dreng yderst til højre, som i skolen kaldtes »Mandø«, er — så vidt jeg har forstået af omtale i Soranerbladet — identisk med nu højtfortjente A. Kann Rasmussen (S 22), ing., dir., tidl. fmd. for Soransk Samfund, primus motor ved udarbejdelsen af Soranerbiografier.

Steen Danielsen (S 20).

Fashionabelt bryllup i Sorø Kirke d. 27. sept. 1980.

Brudgommen er adjunkt Lars Kelstrup i rød infanterigalla og hanefjer, med frue i vognen.

I forgrunden fru rektor Østergaard. Bag hestene fra højre rektor A. Østergaard, fru Stevns Hansen, lektor Stevns Hansen, adjunkt Sten Jensen m. fl.

Ved kirkedøren pastor Nordberg Hansen.

(Sv. Gerner Andersen fot.)

Memo

Ved julefrokosten i Frederiksberg Rådhuskælder torsdag den 4. december kl. 12 taler professor, dr. jur. Mogens Koktvedgaard (S 52) i sin egenskab af næstformand i Registerrådet om den meget omtalte registerlovgivning.

Ved samme lejlighed bortauktioneres der tre bøger, som er skænket af en anonym gammel Soraner til fordel for Soranerbladet.

Bogauktion ved julefrokosten

Som meddelt i sidste nummer af Soranerbladet har en gammel soraner, der ønsker at være anonym, skænket tre bøger, som han ønsker solgt til fordel for Soranerbladet. Hermed en kort præsentation af dem:

B. S. Ingemann: De sorte riddere, 1814. Originaludgave i samtidigt bind. Det er et romantisk epos, skrevet i ottaverim, en stort tænkt skildring af verdensforløbet, opfattet som en kamp mellem lyset og mørket. Lysets kæmper med ridderne Viduvelt og Thorkild Dane og sangeren Theobald stormer djævlborgene, efter at de sorte riddere, der repræsenterer den gamle ridderånd, med deres lig har slået bro over flammesvælget, der omgiver dem. Det er mod, kraft og kyskhed, der bringer lysets kæmper sejren, og Ingemann gør med dette digt op med sine landsmænds letsindighed over for freden i Kiel 1814 og tabet af Norge, hvorved digtet bliver et sidestykke til Grundtvigs »Maskeradeballet i Danmark« fra 1808. Og endelig fortjener det at nævnes, at Grundtvig, der nok var en af de få i samtiden, der forstod vennen Ingemanns digt, i 1818 sendte ham et eksemplar af sin Saxooversættelse med et håndskrevet digt: »Til Bernhard Ingemann som »De sorte riddere« skjald, der fik stor betydning, fordi det stimulerede Ingemann til at gå i gang med sine historiske romaner. Denne Saxooversættelse med Grundtvigs originale digt er en af skattene i Sorø Akademis Biblioteks Ingemannsamling.

»Skole drenge af En af dem«, Kbhvn. 1886. Uindbundet med det originale omslag. Forfatteren er Carl Steen Andersen Bille (S 1846), medstifter af og første formand for Soransk Samfund (se Soranerbiografier 1822—1900). Bogen fortæller på knapt 300 sider om soranerliv i 1840'erne på en morsom og livfuld måde. Et kapitel har været optrykt i Soranerbladet februar 1979 om nogle elevs julerejse til København pr. bondevogn. Det var dengang, de kommende studenter under et sold på Parnasbanken oplevede at hylde Oehlen-schläger, der kom spadserende forbi på søstien. Bogen fortæller både om røverleg, baller, skøjteløbning, fugleskydning, skolekomedie, erotik og meget andet, som en del ældre soranere vil nikke genkendende til. I Soranerbiografier karakteriseres den således: »En

oplysende, men ofte overfladisk skildring af livet på Sorø Akademis Skole«. Men mon ikke udtrykket »overfladisk« skyldes, at den er tænkt som en drengbog og ikke en ældre mands velovervejede erindringer?

Viktor Bruun: Med stækkede vinger. Minder fra Sorø Akademi, Kbhvn. 1933. Bogen handler om forfatterens personlige minder som elev fra 1872 til 1879 og er stærkt kritisk over for skolen, der anklages for at være stivnet i traditioner og helt uden kontakt med moderne pædagogiske tanker, og man kan mere sig med at gætte på, hvem de forskellige lærere, der omtales, er. I slutningskapitlet: »Den gamle soraner« svinger forfatteren sig op til en lovprisning af vor fælles fostermoder Sorø og en lyrisk beskrivelse af Soros skønne natur og specielt søen, som alle soranere holder af, og som er midtpunktet i vore drømme og ofte prises i soransk lyrik, fx i Hauchs »Jeg ved et sted, som jeg har elsket længe« og Ingemanns »Aftensang i høst« (Her er fred, o, her er så stille).
Red.

Vedr. fødselsdagshilsener i juni

Bent Bodenholfs adresse var fejlagtigt angivet i Soranerbladet juni 1980, side 77. Den rigtige adresse er: 151 North Clifton Rd., Kelowna, B.C., Canada V1V 1A2.

Undskyld!

Red.

Ludvig Holbergs 296-årige fødselsdag onsdag den 3. december 1980.

Det Kongelige Teater opfører »Ulysses von Ithacia« i ny indstudering.

Soransk Samfunds medlemmer kan reservere billetter til denne aften ved henvendelse til formanden overlæge Palle Taarnhøjs sekretær, fru Lis Larsen, på telefon (02) 96 43 33, lokal 476, inden den 20. november.

Efter forestillingen er der mulighed for at samles på »Brøndum« omkring en teaterbuffet. Bindende tilmelding hertil samtidig med billetbestilling.

Hvad kvadratroden kan blive til.

I Georg Søndergaard (S 58): *Bogen om Personnavne*, Politikens forlag 1979, finder jeg følgende:

— Og så var der matematiklæreren, der oprindelig blev kaldt »Kvadratroden«. Det blev forenklet til »Kvoden« (efter herloviansk mønster?) og derefter til »Kvod«, og endelig til det mere mundrette »Vod«. De fleste véd, hvem det er!

Mindet vel lader som ingenting.

Fortsat fra side 118.

don, Joseph Conrad og Bernard Shaw, for ikke at tale om Kipling (Stilk & Co. og Kim var os nære). Og med fransk i gymnasiet fik vi øje på Maupassant, Daudet, Zola og Anatole France (altsammen dog alligevel i oversættelser). Elevbiblioteket var såmænd ganske godt forsynet.

Men læsningen var nu kun een beskæftigelse. Vist hed det i sangen:

»Men i vort kammer Fristeren forsvinder hurtigt igen.

Verden formindskes.

Pigens røde kinder brat falmer hen.

Højt over jorden stiger vi i kampen.

Evigheds porte åbnes for vor sans.

Og vi ser ved lampen

Musernes dans«.

Men vi var sandt at sige jordbundne nok.

Der var så meget andet, som tog opmærksomheden. Det at læse – både lektier og morskab – hed på vores jargon lidt nedsættende at *bede*. Og nogen højere aspirationer følte vi egentlig ikke, heller ikke som en impuls til at være med i tidens bevægelser. Om Brandes havde vi hørt i dansktimerne og vidste, at der stod strid om hans navn, men ikke meget mere. Og når vi kendte noget mere til Dreyfuss-affæren, var det alene gennem et langt afsnit i franskbogen. Jeg husker, at Glahn havde besøgt af en fransk journalistdame, der gerne ville overvære en time i hendes sprog. Hun blev forundret over læsebogen: »Jamen, Monsieur, hvorfor dog Dreyfuss-affæren?« »Madame, af den kan de unge lære noget om, hvordan det går til i verden«. Det var som talt ud af vort hjerte: Vi var alle grebne af Zola's malmunge: Jeg Anklager, der havde fået klokken til at falde i slag mod det militære komplot og det oppiskede jødehad, som vel nok havde rystet os.

Nå, men ellers: Hvem skulle tro, at vores skoleby kun lå små to timers rejse fra København? Vi var på en mærkelig måde os selv nok. Og det var kun få, der uden for ferierne bare så meget som tog sig for at gøre turen ind til hovedstaden. Men den kostede vel også 3-4 kroner, bare billetten frem og tilbage!

(Fortsætter i december)

Soraner-Biografier

1584-1737 - 175 kr.

1747-1800 - 75 kr.

1822-1900 - 200 kr.

1901-1960 - 150 kr.

1901-60 fås også i 10-års hefter a 25 kr.

Ved forudbetaling til kassereren sendes bøgerne portofrit, ellers pr. efterkrav.

1584-1960 - HELE VÆRKET -
600 KR. PORTOFRIT!

Eyvind Olesen bogen

har vi endnu et restoplæg af. Pris 30 kr., som indsendes til kassereren, Postgiro 4 00 17 10, civilingeniør Kamman, Tobaksvejen 10, 2860 Søborg.

MEDLEMSKONTINGENTET for 1980

er fastsat til kr. 65,00 for juniormedlemmer (fra og med årgang 1973) — samt for medlemmer, fyldt 67 år — dog kun 30,00. Medlemmer, som aftjener deres værnepligt, er kontingentfri et år, når meddelelse gives til:

SORANSK SAMFUND: Kassereren

Civilingeniør S. Kamman
Tobaksvejen 10 2860 Søborg
(01) 69 11 44
Postgiro 4 00 17 10

Medlemmer, bosat i udlandet, bedes tilsende os en check, trukket på en dansk bank og lydende på danske kroner. — Det koster ellers Samfundet 15 kr. at indløse en udenlandsk check.

HENVENDELSER vedrørende:

SORANSK SAMFUND stiles til:

Overlæge Palle Taarnhøj
(Soransk Samfunds formand)
Københavns Amts Sygehus
2600 Glostrup
(02) 96 43 33, lokal 476

Næstformand, lektor mag. art. Thyge Winther-Jensen
Brogården, Lønholt
3480 Fredensborg
(03) 28 29 31

LEGATANSØGNINGER stiles til:

SORANSK SAMFUND

Departementschef cand. jur. Ole Perch-Nielsen
Ministeriet for kulturelle anliggender
Nybrogade 2
1203 København K
(01) 13 93 01

SORANERBLADET: Redaktion

Svend Ranvig
Kongebrovej 28
4180 Sorø
(03) 63 08 57 (bedst 18-19)

SORANERBLADET: Administration

Direktør Finn Harlang
Dronningens Tværgade 30, 1302 København K.
(01) 13 86 66

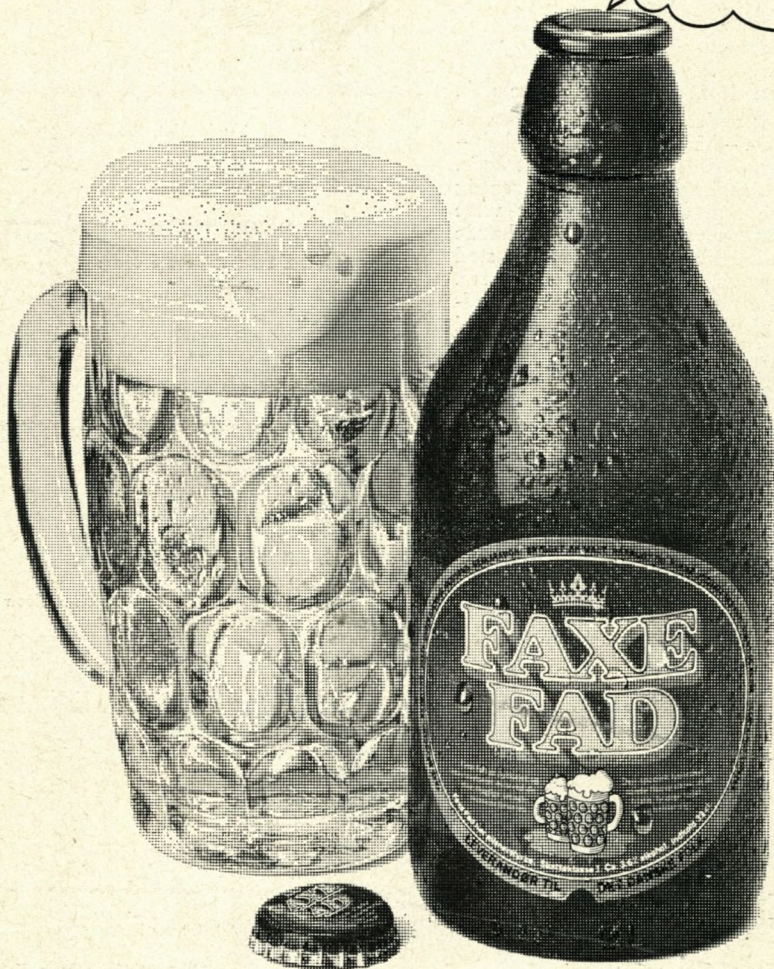
Sorø Bogtrykkeri ApS

Alléen 9, 4180 Sorø
(03) 63 05 75

Hvorfor nøjes med en almindelig pilsner, når du kan få en Faxe Fad til samme pris.

JEG ER
UPASTEURISERET.

Samme mængde og styrke som
almindelig pilsner- og samme upasteuriserede
kvalitet som Faxe Fad på dåse.

FAXE
BRYGGERI

-leverandør til det danske folk.